

Dacă sîntem obișnuiți cu cărțile ale căror semnatare ies din anonim aducînd mărturie, în calitate de soții, despre cîte o celebritate, în schimb, în cazul volumului Vladimir, ou le vol arrêté (Fayard, 1987), autoarea, Marina Vlady, soția faimosului Vișoțki, este ea însăși o vedetă. Avînd astfel asigurate premisele unui best-seller, cartea nu caută să-l cucerească cu orice preț pe cititor, ci este confesiunea sinceră a unei iubiri și totodată o încercare de a înțelege fascinantă personalitate a lui Vladimir Vișoțki, așa cum femeia și actrița a avut posibilitatea să-l observe în familie, în cercul nenumăraților prieteni, pe scena Teatrului „Taganka” și în decorurile Hollywood-ului, pe platourile de filmare de la Odesa și de la Paris. Oferim în continuare cîteva fragmente (aceasta fiind și formula scrierii) legate de lumea teatrului și a filmului.

■ Marina Vlady :

„Vladimir sau Zborul întrerupt”

A juca Hamlet ! Această aventură unică în viața unui actor o abordezi în stilul tău, cu violență, exces și scandal. După dezastruoasa „epopee alcoolică” ulterioară căsătoriei noastre, ne despărțim. Liubimov, exasperat de disparițiile tale, propune o dublură, sperînd să-ți încete astfel orgoliul și să te oblige să reacționezi.

La 25 mai, îmi scrii :

„Liubimov a invitat un actor al Teatrului Contemporan, Igor Kvașa, să repete rolul paralel cu mine. Bineînțeles, că asta mă demobilizează, fiindcă nu se poate repeta în doi, chiar și pentru un singur actor timpul este insuficient. Cînd mă voi întoarce în teatru, la un moment dat am să-i vorbesc șefului, și dacă rămîne pe aceeași poziție voi refuza rolul și probabil că voi părăsi teatrul. E prea stupid — un an întreg am luptat să obțin rolul și mi-am și imaginat cum să-l joc... Adevărul e că îl înțeleg și pe Liubimov, i-am înșelat prea des încrederea și nîr mai vrea să riște, dar... tocmai acum, cînd sînt sigur că nu mai există nici un risc, această soluție mi se pare foarte dură. În fine, om trăi și om vedea...”.

În aceste cîteva rinduri se află cu siguranță explicația felului tău de a aborda tragedia lui Hamlet, cel obligat să simuleze nebunia pentru a fi lăsat în viață, să-și dea tributul pentru a nu fi întem-

nițat, să doveadăscă un alt fel de curaj decât cel propriu castei sale, să inventeze un nou limbaj, care o sperie pe Ofelia și pe care nimeni, nici măcar mama sa, nu îl poate înțelege. Acel Hamlet care trăiește în tine îți seamănă ca un frate. Liubimov, care te iubește și te iartă din nou, este convins că nu se înșală încredințându-ți această muncă enormă. În plus, decorul conceput de prietenul tău David Barovski te avantajează de minune: o imensă cortină de un cenușiu murdar, grosolan țesută, ce se deplasează în toate direcțiile. Pare un personaj adăugat dramei prin mișcarea amplă și lentă, ea mătură scena și intră astfel în joc. Te poți agăța de ea, cochetezi cu ea, prin ea ești spionat și cu ea te joci, o învelești în ea pe Ofelia, pe care, în ultima scenă, o alungi cu vorbe grele, îmbrățișind-o totodată cu pasiune, protejat de faldurile aceleiași cortine.

În mod curios, această găselniță regizorală înlesnește un joc „dezgolit“, ce pune în valoare toate nuanțele pe care i le atribuie rolului.

Toată viața ai mimat un fel de inocență nebunie pentru a-ți ascunde adevărata, profunda deznădejde a sufletului. Ți-ai mascat disperarea printr-o ironie ce-i dezarma și pe străini, dar și pe cei apropiați; aceștia, adesea epuizați de lipsa ta de măsură, erau întorși de la limita despărțirii printr-un cuvânt bun, printr-un zîmbet ce le dădea iarăși curaj și răbdare. (...) Curajul tău este cu atât mai mare cu cât nimeni nu te susține, rudele te reneagă, te urmăresc, te denunță. Și poemele tale, grele de subînțelesuri, și sunetele, care, alăturându-li-se, provoacă o tulburare inexplicabilă, deranjează. Când încearcă să te determine să spui ceea ce vor ei, așa cum au încercat să-l facă și pe Hamlet să cinte la un instrument ale cărui legi nu le cunoștea, refuzi; ba îți răcnești și mai tare adevărul. Sentimentul cu care rămii după spectacol este că ai asistat la o luptă de o extremă violență. Este prezentă acolo și moartea, firește, dar mai presus de orice este victoria adevărului. După chinul îndoielii, după ce e respins de către mama mult iubită, după sacrificarea Ofeliei și după ce e trădat de cei mai dragi prieteni, Hamlet, luându-și în fine destinația în propriile sale mâini, provoacă tragicul deznodământ. Când, lovit de moarte, a împlinit gestul răzbunării și pronunță ultimele cuvinte ale piesei, admirabil tălmăcite de marele Pasternak, „Restul e doar tăcere“, spectatorii teatrului de pe Taganka, coplesii de emoție, rămân încremeniți minute în șir. Tu, cu pieptul gol și cu mușchii crispați, zgâlțit de friguri ca un cal de curse ajuns la potou, mai slab cu trei kilograme de atîta ură,

urlet și trăire, te ridici abia peste cîțva timp, în beznă ce încheie spectacolul. După prima reprezentație, alerg în culise să te îmbrățișez. Chipul emaciat, lucind de sudoare, ți-e surizător, ești fericit, ai supus rolul, l-ai jucat, ai dat totul.

Dintre toate serile de premieră, aceasta îmi rămîne cel mai clar întipărită în memorie. Drumul a fost atît de lung... De la scrisoarea din mai 1970, mai mult de zece ani au îmbogățit această posedare a actorului de către personaj, această purificare a personajului printr-un om viu, și au adus reprezentațiile cu *Hamlet* la chintesenta artei teatrale; pînă cînd, în acea zi fatală din iulie 1980, n-ai mai apărut cu ghitară în mînă, rezemat de peretele din fundul scenei.

În acea seară, nu ți-ai mai jucat rolul. Nu-l vei mai juca niciodată. N-a fost însă nevoie să se restituie spectatorilor costul билетelor: fiecare și l-a păstrat ca pe o relictă...

După un sejur superb în Tahiti, aterizăm în capitala filmului. Vremea e frumoasă. La picioare, sub o cuvertură de pîclă, se întrezărește Los Angeles.

Ne petrecem după-amiaza la Buck Henry, omul-orchestră, actor, autor, regizor. Din adîncul piscinei, vedem apărînd doi vechi prieteni, Miloș Forman, urmat de o blondă drăguță, și Mișa Barșnikov. Ești bucuros să-l revezi pe Mișa. Vă jucați ca niște pusti în apa albastră, prezența tinerei persoane vă incită. Miloș ne vorbește de următorul său film, *Hair*, și ne invită să vedem primele repetiții la New York. Buck Henry și cu mine ne ducem să cumpărăm ceva pentru masă. Tu execuți „săritura ingerului“, faci acrobații, vorbești tare, încerci să-i plăci starletei. Dar ea se uită cu insistență la Mișa. Se numește Jessica Lange, cîrînd va deveni prietena lui și îi va dăruia o fiică, Alexandra.

Seara mergem la un party într-una din casele ultramoderne de pe Sunset Boulevard. La acest soi de serate trebuie să știi să te arăți, să apari însoțit de celebrități și să pozezi în monden, să te plimbi de colo-colo cu un pahar în mînă, arborînd un aer absent: cu cît îi faci pe ceilalți mai curioși, cu atît mai bine. Creaturi de vis trec plutind dintr-o cameră în alta, scuizîndu-se vag dacă se întîmplă să deranjeze hirjoncarea vreunui cuplu izolat. Pari descumpănit și îmi spui:

— Toate fetele astca seamănă una cu alta, sînt frumoase, dar n-au suflet, să plecăm!

Îți simt iritarea — nimeni nu se sinchisește de tine. Pentru prima dată ești un necunoscut. Doar stăpînul casei ne întrebă politicos dacă avem nevoie de ceva și ne sfătuiește să ne servim singuri, să vizităm casa, să folosim piscina.

Help yourself! Inconștiențe, în America, sacrosanctă. Generozitate de suprafață. Ai fi preferat ceva mai multă căldură umană. Părăsim decepționați acest muzeu al figurilor de ceară și ne înoarcem la prietenii care ne găzduiesc. Acolo, atmosfera este cu totul alta. Dik Finn este un virtuoz al electronicii. Casa lui, construită din prefabricate, nu arată cîine știe ce, dar răsună de voci, de risete, de zgomot. Un cătel alb, un ghem de blană zurliu (care ne trezește în fiecare dimineață cu tot felul de drăgălășenii), ne întâmpină dînd vesel din coadă. Prieteni de toate vîrstele te așteaptă de cîteva ceasuri și-ți cer să-le cînti. Ești încîntat, ai regăsit atmosfera în care te simți bine.

A doua zi, Mick Medovoi, producătorul, ne poartă să vizităm studioul M.G.M. (sau, alfel spus, Universal). Recunoaștem mirosul de praf și de clei al platourilor de filmare, agitația mașinistilor, a electricienilor. Pe un teren viran din apropierea unei străzi western în ruină, ne mișcăm dușul cu pistoale care încheie unul dintre filmele tale favorite, **Trenul va flutura de trei ori**. Îl descoperim pe uriașul King-Kong, pielea îi freacă, ochii îi se rotesc disperati, brațele articulate par să implore, îmi face rău. La picioarele lui, Jessica Lange nu ne recunoaște. Este împreună cu Dino de Laurentiis, producătorul. El ne întâmpină și ne strînge minile călduros (cu ani în urmă, am filmat cu el la Roma, la Cinecittà). Apoi, o mașină electrică silențioasă ne duce pe străzile pavate cu dale ale unui orașel ce se dovedește a fi un studio. În fața unei porți impunătoare, așteptăm să se stingă lumina roșie și intrăm pe platoul de la **New York, New York**. Liza Minelli și Robert de Niro interpretează scena din barul de noapte. Sint crispați de concentrare. De Niro cîntă la saxofon și se vede că a învățat într-adevăr să cînte la acest instrument dificil. Liza Minelli, ai cărei ochi imenși cu gene false îi înghit întreaga față, îi aruncă o privire incendiară. Asistăm la filmarea unui cadru. Atmosfera e încărcată. Fiindcă nu vrem să deranjăm, ne retragem. Mick Medovoi ne șoptește :

— În seara asta organizez un party în cineasta voastră.

Acceptăm cu recunoștință. Simt că ești flatat, vei fi invitatul de onoare. Odată întors în casa prietenilor noștri, te apuci să-ți alegi, dintre haine, pantaloni și pulovere, cele care-ți par mai potrivite. Alegi un bleu pal. Ești bronzat și în mare

formă. Ochii îți strălucesc de emoție. Asta mă bucură și pe mine, mai ales că n-am motive de îngrijorare. Ți s-a făcut recent un implant cu **Esperal**, așa că nu există riscul să te vîd cedînd ispitei de a bea. Această barieră invizibilă, pe care ai acceptat s-o pui între tine și alcool, îți dă o deplină libertate. Problema nu mai există! Pentru cîteva luni, ești un nebăutor fericit.

Un parc luminat a giorno înconjoară casa în stil colonial. Pe verandă, prin saloane, lângă piscină, întregul Hollywood este prezent. Ne frapază frumusețea tuturor acestor făpturi: femei longiline, cu plete superbe, ten auriu și trupuri musculoase sub rochiile ușoare; bărbații înalți, supli, surlițatori, seamănă cu niște feline în căutarea prădeii. Îmi faci semn cu cotul și, ca un copil, îi numești pe actorii din preajmă: Rock Hudson, Paul Newman, Gregory Peck. Iar cînd stăpînul casei cere să se facă liniște și toți se adună în jurul tău, ca să asculte speech-ul lui Mick, care te prezintă (actor sovietic, poet, cîntăreț cu o voce excepțională), simt că ești gata să te dezlanțui. Așezată aproape la picioarele tale, Liza Minelli, proaspăt sosită, îți suride. Agățîndu-te de privirea ei, ataci primul cîntec. Efectul este șocant: toate aceste chipuri politicos-atente încremenesc. Din grădina, de pe terasă, dinspre piscină, atrăși rărcă de un magnet, inviții se înghesuie în jurul tău. Vocea ta spartă îi face să tresară, femeile se strîng lângă partenerii lor, bărbații fumează țigară de la țigară, paharele de-abia golite se umplu din nou, dezinvoltura a dispărut. Descopăr în expresia fiecăruia tensiunea iscată de cîntecul tău. Ei nu înțeleg cuvintele, dar măștile au căzut. Fiecare și-a regăsit adevărata față: unii nu-și ascund emoția, alții, cu ochii închiși, se lasă pătrunși de chemarea ta. O lungă tăcere se instăpînește după ultimul tău cîntec. Se privesc unii pe alții neîncrezători, parcă posedați de bărbatul scund, în bleu. Liza Minelli și Robert de Niro dau tonul strigînd Este fabulos, incredibil!

Vor cu toții să-ți strîngă mina, să te sărute, să-ți exprime entuziasmul lor. Nu te mai zărește, pierdut cum ești între acești bărbați și femei mult mai înalți decît tine. Ai cucerit într-o oră publicul poate cel mai dificil, un public compus din profesioniști ai filmului, din persoane și mai celebre, mai răsfățate și mai blazate decît tine.

★

Așezați pe jos, pe niște perne subțiri, în mulțimea anonimă, urmărim **Timon** din Atena în interpretarea magistrală a

actorilor conduși de Peter Brook. Ești din capul locului cucerit de atmosfera misterioasă și tragică a sălii, de înfățișarea ei pareă roasă de lepră și în același timp nobilă, de fosa din peretele pe care sînt tatuate mizeria și splendoarea acestui teatru magic care este Bouffes-du-Nord, de maniera actorilor de a se amesteca printre spectatori într-o intimitate amintind de copiii care ascultă, așezați în cerc, o poveste. Shakespeare se pretează admirabil acestui joc, și piesa, care, de obicei pare lungă, se împarte într-o succesiune de scene de o asemenea bogăție încît publicul, în final, ovaționează. Și, asta, cu toate că au trecut trei ore de cînd stăm pe jos, înghesuți unii în alții. Ești entuziasmat, strigi „Bravo!” În timp ce sala se golește, un bărbat scund, cu ochii de un albastru intens, cu părul alb ciufulit, traversează scena și se apropie de noi, iar tu îi sări de gît și îl îmbrățișezi încîntat. Pe Peter Brook (căci el e), foarte **british** în pofida originii sale ruse, clanul tău îl intimidează total. Tinde să devină rubicund, dar în clipa de față are grația unei gazele. Surpriza consumată, ți-i prezintă pe actori; îi felicită îndelung.

Apoi, Peter te roagă să-i cînti. La rîndul tău, roșești de plăcere. Dai fuga să-ți iei chitara din mașină; actorii s-au și așezat pe jos sau pe bănci. În teatrul pustiu, în aerul căruia mai plutesc firițele de praf auriu, vocea ta are rezonanță, sunetele se repercutează și spațiul gol amplifică mîrîitul surd al silabelor sfărîmate brutal. Privesc aceste chipuri livide de efort, cu ochii măriți de oboseala ce urmează oricărui spectacol, și care te urmăresc cu o atenție aproape dureroasă, îți sorb cîntecul. Micheline Rozan, fericita directoare a acestui loc binecuvîntat, al cărei frumos cap argintiu marchează ritmul, pare și ea foarte emoționată. Dar cel ce mă tulbură este Peter, căci el te privește cu un suris extatic, cu ochii scîldați în lacrimi, tot timpul cît durează micul concert improvizat. Cînd ne despărțim, peste aproape o oră, îmi spui :

— Am cîntat pentru prima dată în Vest. Vezi că se poate? M-au ascultat bine.

★

Intr-o seară, ajungem în fața unui mare hotel din München. (...)

Am condus toată ziua, sînt obosită, și cînd îmi spui : „Ia uite cine e acolo!”, îmi trebuie nițel timp ca să-l recunosc pe bărbatul care fumează în penumbră. Silueta i se decupează în contrejour, și cînd trage îndelung din țigară îi zăresc o clipă chipul brăzdat, ochii cu ploape grele. E Charles Bronson, afișele ultimului său film au umplut întreaga Europă. Este unul dintre actorii tăi preferați. Zici : „Mă duc să-l văd, să vorbesc cu el!” N-ai să te reții, căci ai și sărit din mașină și te îndrepți spre el. Te văd spunîndu-i ceva, iar pe el respingîndu-te cu un gest larg, calm, și întorcîndu-ți spatele. Tulburat, îmi ceri să mă duc să-i explic eu, fiindcă n-ai reușit să-l faci să înțeleagă că ești un actor rus, că vrei să-i exprimi admirația ta; spul că pe mine mă va asculta. Îți răspund că mă îndoiesc să albaș chef să se lase deranjat. Îți aduc aminte cum te sîcie făptul că în restaurante, pe stradă, în magazine, oamenii te asaltează, îți pun întrebări. Degeaba — tu insiști. Ies la rîndul meu din mașină și mă apropii de actor. N-am timp să rostesc fraza pe care am pregătit-o. Cu o voce încetă dar ultraplictisită, mi-o tale scurt : „Leave me alone, go away”. Apoi mă îndepărtează cu același gest și, răsucindu-se pe călcîie, intră în hotel.

Ai urmărit de departe scena, ești dezamăgit și faci tot posibilul să te consolezi. Cîteva minute, ai uitat de propria ta celebritate, de faptul că ea implică o presiune de fiecare zi. Nu mai ești decît un admirator ca toți ceilalți, care a încercat în van să se apropie de steaua ce-l face să viseze.

**În românește de
Maria DINESCU**

